

Examensarbete 15 hp, grundläroartutbildning med inriktning mot
arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1-3.
HT 2016

Engelska på lågstadiet i ett flerspråkigt klassrum

Utveckling av flera språk samtidigt

Ida Andersson

Sektionen för lärande och miljö

Författare

Ida Andersson

Titel

Engelska på lågstadiet i ett flerspråkigt klassrum
Utveckling av flera språk samtidigt

English at Primary Schools in a Multilingual Classroom
Development of multiple languages simultaneously

Handledare

Maria Bäcké

Examinator

Sharon Ahlquist

Sammanfattning

This paper focus on the question whether second language pupils in primary schools have an advantage or a disadvantage when being introduced to English as a school language, while their mother tongue and Swedish as a second language are still being developed. The aim is to find potential benefits or drawbacks that may be inherent in multilingual learning, and examine if various methods and approaches can be the basis for the actuation of pupils' performance in the subject. Research shows varying perspectives on what is considered best for the pupils. Therefore, a number of interviews have been conducted to find out what experienced teachers and students think about the topic. The study shows that it is advantageous to introduce English at primary school, but certain conditions need to be fulfilled. It also shows that a good introduction to the subject is dependent on a number of different methods and procedures. Among other things, the teaching language proved to be important for how the subject is perceived by the students, and how you choose to teach and what parts you want to accomplish.

Ämnesord

Flerspråkighet, engelska, engelska som skolämne, lågstadiet, språkinläring.

Innehållsförteckning

1. Inledning	7
1.1 Syfte	8
1.2 Frågeställning	8
2. Forskningsbakgrund	9
2.1 Litteratursökning	9
2.2 Begreppsbeskrivning	9
2.3 Vetenskapliga utgångspunkter	9
2.3.1 Utveckling av flera språk samtidigt	10
2.3.2 Utveckling av ett språk i taget	11
2.3.3 Olika metodval i undervisningen av engelska	11
3. Empirisk del	13
3.1 Metod	13
3.2 Etiska överväganden	14
3.3 Urval	14
3.4 Procedur	16
4. Resultat	19
4.1 Inlärnin g av flera språk samtidigt	19
4.1.1 Likheter mellan olika språk	19
4.1.2 Ett skriftspråk i taget	21
4.2 Introduktion av engelska som skolämne	23
4.2.1 Fördelar respektive hinder i språkundervisningen	25
4.3 Metoder och arbetsformer	28
4.3.1 Talat språk i undervisningen	31
4.3.2 Lärarnas hinder	32
5. Diskussion	34

5.1 Metoddiskussion	34
5.2 Engelska på lågstadiet i ett flerspråkigt klassrum.....	35
5.2 Slutsats och vidare forskning inom ämnesområdet	38
Referenser	40
Bilagor	43

Förord

Jag vill rikta ett stort tack till alla lärare och elever som medverkat i studien och delat med sig av sina kunskaper och erfarenheter kring ämnet. Vill även tacka min handledare, Maria Bäcke, som varit till stöd under arbetets gång. Tack!

Ida Andersson

Kristianstad 2016

1. Inledning

Sverige är sedan flera år tillbaka ett mångkulturellt land där människor från olika delar av världen kommer för att finna trygghet och bygga upp en säker framtid. Alla barn som kommer hit har ett eller flera språk sedan tidigare som de håller på att utveckla, samtidigt som de börjar skolan och ska lära sig och undervisas på det svenska språket. Redan här kan det skapas problem för barnen och det finns därför en stor mängd forskning som undersöker hur flerspråkiga elever på bästa sätt tar till sig det svenska språket, samtidigt som de fortsätter att utveckla sitt/sina tidigare språk. Däremot forskas det betydligt mindre kring undervisningen i engelska, som i många fall introduceras redan i årskurs ett. För de flerspråkiga eleverna innebär detta att de ska lära sig och utveckla minst tre språk samtidigt. Kan detta gynna eller missgynna dessa elever?

Skolans syfte är idag att alla elever ska få en så likvärdig utbildning som möjligt och att undervisningen ska främja alla elever. I Läroplanen för grundskolan förskoleklassen och fritidshemmet 2011 står det under rubriken *En likvärdig utbildning* att: "Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper." (Skolverket 2011, s. 8). Avsikten med denna studie är därför att undersöka om en tidig engelskstart för flerspråkiga elever främjar deras lärande eller ger upphov till svårigheter inom språkinläringen. I samband med detta kommer även skillnader i valet av olika metoder och arbetsformer för elevernas uppfattningar och resultat kring ämnet att undersökas. Under vårterminen 2016 framarbetades det en litteraturstudie (se Andersson 2016) för att notera olika forskares syn på arbetsområdet, vilket uppvisade många skilda erfarenheter och tankar kring ämnet (vidare i kapitel 2.3). Därför har jag i detta arbete valt att genomföra en intervjustudie på både lärare och elever i hopp om att få tydligare och mer utarbetade svar på mina frågeställningar, som finns utskrivna i kapitel 1.2.

Härnäst kommer studiens syfte och frågeställningar att presenteras som legat till grund för undersökningens upplägg och genomförande. Därefter uppvisas väsentliga delar från förgående litteraturstudie i form av en forskningsbakgrund som förmedlar vald litteratursökning, begreppsbeskrivning samt de vetenskapliga utgångspunkter studien förhåller sig till. I den empiriska delen beskrivs vald metod, etiska överväganden, urval samt procedur

som följs av en resultatgenomgång som klarlägger elev- och lärarinformanternas svar från genomförd intervjustudie. Avslutningsvis diskuteras studiens metod och tillvägagångssätt, som följs av en diskussion kring resultaten från genomförd litteratur- och forskningsstudie.

1.1 Syfte

Syftet med forskningsstudien är att besvara ifall en tidig engelskstart kan främja flerspråkiga elevers lärande eller om det snarare kan framkalla svårigheter inom språkinläringen. Studien kommer även syfta till att undersöka om olika metoder och arbetssätt kan ligga till grund för påverkningen av elevers resultat och uppfattningar kring engelskämnet.

1.2 Frågeställning

Frågeställningarna inför rådande forskningsstudie är följande:

1. Upplever erfarna lärare och elever på lågstadiet att det kan vara till fördel eller nackdel att lära sig flera språk samtidigt i denna ålder?
2. Anser verksamma lärare inom ämnet att man borde introducera engelska i lågstadiets tidigare år då man har en klass med många flerspråkiga elever, eller är det bättre att vänta till deras svenska och modersmål är mer utvecklat? Vilka eventuella hinder/fördelar kan det finnas med att introducera engelskämnet för flerspråkiga elever?
3. Kan elevers resultat och uppfattningar kring engelskämnet påverkas beroende på vilken metod man väljer att använda i undervisningen? I så fall, hur presenteras undervisningen på bästa sätt för att främja elevernas inläring?

2. Forskningsbakgrund

I följande avsnitt kommer forskningsbakgrunden för studien att presenteras. De vetenskapliga utgångspunkterna i studien är framställda utifrån mitt förgående självständiga arbete (Andersson 2016), vilket var en litteraturstudie inför lydande examensarbete.

2.1 Litteratursökning

Litteratursökningen genomfördes främst på Högskolan Kristianstads egen databas Summon@HKR, men även på ERIC (Educational Resources Information Center Database). Sökorden varierade på både svenska och engelska för att få ett bredare utbud på träffarna. Det visade sig finnas betydligt fler träffar på engelska än på svenska. De mest gynnsamma sökorden blev: flerspråkighet, svenska som andraspråk, nyanlända, multilingualism, plurilingualism, learning/processing L3, immigrants, young learners. För litteratur på svenska användes databasen Libris, som visade sig ha ett brett utbud av användbar litteratur inom området. Skolverkets egen hemsida var också till hjälp för att hitta passande artiklar (Andersson 2016).

2.2 Begreppsbeskrivning

I uppsatsen har jag valt att benämna elever med annat modersmål än svenska för *flerspråkiga elever* och elever med svenska som modersmål för *enspråkiga elever*. Det väsentliga utifrån studiens syfte är att de flerspråkiga eleverna har ett annat modersmål än svenska och engelska, vilket leder till att eleverna har svenska som andraspråk och engelska som minst tredjespråk.

2.3 Vetenskapliga utgångspunkter

I min förgående litteraturstudie, (Andersson 2016), framkom det att forskare har olika åsikter när det kommer till språkinlärning och utveckling av flera språk samtidigt. Alla är inte helt överens ifall det gynnar eller missgynnar flerspråkiga elever att introducera engelska i lågstadiets tidigare år. Skilda åsikter finns även då det gäller metodval och arbetsformer för undervisningen i engelska. Nedan följer en presentation av den litteratur och de forskare som ligger till grund för utformandet av studiens frågeställningar.

2.3.1 Utveckling av flera språk samtidigt

Tidigare forskning genomförd av Lindblad och Lindblad (1981) visar att det i flera fall kan bli problematiskt för elever att utveckla flera språk samtidigt. Författarna hävdar i samband med detta att flerspråkiga elever som redan har svenska som andraspråk och modersmålet under uppbyggnad bör skjuta fram engelskundervisningen till fjärde klass, så att de hinner utveckla de andra språken utförligare innan de påbörjar ett nytt. Däremot påvisar nyare forskning, utförd av Ladberg (2003), att ett lärande av flera språk samtidigt kan vara gynnsamt och att det inte är för många språk som är problemet, utan hur språken lärs ut och viljan bland eleverna att lära sig (Andersson 2016).

Andra forskare framhåller att det oftast tar längre tid att utveckla och lära sig flera språk samtidigt än vad det tar att endast lära sig ett. Vardera språk tar lång tid att utveckla och innehar man, som i vissa fall, två eller flera språk under uppbyggnad får man räkna med att språkinläringen tar längre tid än normalt (de Bot & Jaensch 2015; Wedin 2011). Däremot finns det forskare som anser att vissa språk är lättare att utveckla parallellt än andra. Exempelvis framhåller Schepens, van der Silk och van Hout (2016) att det blir enklare att lära sig ett tredjespråk ifall det ligger lexikalt nära andraspråket. Då kan personen nämligen känna igen vissa strukturer som finns i andraspråket och använda dessa i utvecklingen av tredjespråket. Liknande tankar som författarna ovan har Tingbjörn (2000) som betonar att närbesläktade språk inom ljud, grammatiska strukturer och ord är lättare att lära sig än språk som är storligen skilda från varandra. Dock påpekar han att man aldrig behöver lära sig ett nytt språk helt ifrån grunden, hur långt ifrån varandra språken än är. Det finns nämligen alltid vissa delar man kan hämta från sitt/sina tidigare inlärd språk (Andersson 2016).

Lundberg (2011) anser även hon att flerspråkighet i lågstadiet inte är något hinder för eleverna. Hon understryker att många i dagens språkforskning är överens om att flerspråkiga elevers modersmålsutveckling inte påverkas negativt genom en tidig introduktion av ett annat språk. Som referens nämner hon Council of Europe (1997) som hävdar att: "Plurilingualism has been found to facilitate rather than disrupt the development of the mother tongue" (Council of Europe 1997, s. 6).

2.3.2 Utveckling av ett språk i taget

De forskare som inte håller med om att det kan vara till fördel att utveckla flera språk samtidigt anser i regel att man hellre ska utveckla ett språk i taget (Axelsson 2004; Lindblad & Lindblad 1981; Myndigheten för skolutveckling 2004). Myndigheten för skolutveckling (2004) uppger att forskning har kommit fram till att flerspråkiga barn har lättare att utveckla och bevara sitt modersmål ifall de får lära sig att läsa och skriva på det språket. Skribenterna framhåller därefter att det bästa vore ifall alla barn främst fick utveckla ett språk innan de börjar lära sig ett nytt. Detta eftersom det blir lättare att lära sig ett andraspråk ifall man har något att relatera det till. Axelsson (2004) har liknande tankar som ovanstående då hon uppger att det är det starkaste språket (oftast modersmålet) som man inhämtar kunskaper på bäst. Författaren framhåller således att om en elev har ett förstaspråk som är mer utvecklat och starkare än majoritetsspråket (svenskan i Sverige), bör personen i fråga få möjlighet till fortsatt tänkande och lärande på det språket (Andersson 2016).

Som tidigare nämnts anser också Lindblad och Lindblad (1981) att man inte bör utveckla för många språk i taget. De hävdar genom sin undersökning att flerspråkiga elever oftast har det svårare i skolan än enspråkiga elever, eftersom de får ett extra språk att handskas med ifall engelskan också introduceras. Då eleverna redan har svenska som andraspråk och modersmålet under uppbyggnad framhåller författarna att engelskundervisningen borde skjutas fram till fjärde klass, vilket var aktuellt i Lgr 80 som var den dåvarande läroplanen. Dock värt att nämna är att mer aktuell forskning har annan syn på språkinläring. Även ifall dagens läroplan, Lgr 11 (Skolverket 2011), inte har någon direkt angiven årskurs då engelskundervisningen lämpligen ska starta, finns det i varje fall ett centralt innehåll för årskurs 1-3. Detta kan, enligt Lundberg (2011), tolkas som en nationell rekommendation till en tidig engelskstart, eftersom det angivna innehållet avses ha förmedlats till eleverna innan slutet av årskurs 3 (Andersson 2016).

2.3.3 Olika metodval i undervisningen av engelska

Hur engelskan lärs ut och vilket språk undervisningen sker bäst på är inte alltid en självklarhet. Det finns olika sätt att lära ut engelskämnet på och Ladberg (2003) talar om *arbetsformer som stimulerar språk* då hon betonar att skolorna idag behöver ägna mycket mer tid till undervisning där eleverna får tillfälle att kommunicera med sina klasskamrater och få mer känsla för språket. Förr var det vanligt med katederundervisning där läraren stod längst

fram och undervisade medan eleverna lyssnade och försökte lära. Numera går man mer och mer ifrån detta arbetssätt, men fortfarande sker det för lite språklig aktivitet och kreativitet enligt författaren (Ladberg 2003). Sjöqvist och Lindberg (1996) och Barnes (1978) drar liknande slutsatser då de anser att språkinläring sker bäst i smågrupper där eleverna får utforska sitt tal genom att "tänka högt" och kommunicera med sina kamrater runt omkring sig. Baserat på Long och Porter (1985) framhåller sedan Sjöqvist och Lindberg (1996) att: "Inom andraspråksforskningen har man i många studier visat att samarbete i olika typer av smågruppsarbete ger eleverna fler möjligheter att använda språket på ett aktivt och konstruktivt sätt än traditionell lärarstyrd undervisning" (Long & Porter 1985, Lindberg 1996 i Sjöqvist & Lindberg 1996, s. 83).

Vilket språk undervisningen i engelska bör ske på är inte alltid så självklart det heller. I dagens skola lärs engelskan för det mesta ut på svenska, vilket en del forskare anser vara felaktigt för flerspråkiga elever. Det är nämligen inte alltid dessa elever relaterar målspråket till svenska, utan det finns en del elever som relaterar målspråket till sitt eget modersmål (Viberg 2000). Därför föreslår Axelsson (2004) att engelskundervisningen för flerspråkiga elever bör byggas upp genom deras modersmål. Författaren, som tidigare nämnts, uppger att om en elev har ett förstaspråk som är mer utvecklat och starkare än majoritetsspråket, bör personen i fråga få möjlighet till fortsatt tänkande och lärande på det språket. Ett annat undervisningssätt som Ladberg (2003) framvisar är att lära ut genom den så kallade *naturmetoden*. Denna metod utgår från att all engelskundervisning lärs ut på engelska, vilket anses positivt eftersom alla elever i så fall lär sig utifrån en och samma punkt. Det gynnsamma med denna metod i jämförelse med undervisningen från svenskan är att de flerspråkiga eleverna inte behöver göra så kallade "dubbla översättningar", utan översätter endast en gång till det språk de relaterar målspråket till (Andersson 2016).

3. Empirisk del

I nedanstående avsnitt kommer studiens undersökning att presenteras. Främst kommer vald metod för datainsamling, bearbetning och analys att sammanföras, för att sedan gå vidare in på studiens etiska överväganden och dess urval. Slutligen kommer proceduren för undersökningen att redovisas. Undersökningen är baserad på studiens frågeställningar som finns utskrivna i kapitel 1.2. Frågeställningarna är i sin tur gestaltade utifrån resultaten från förgående litteraturstudie (Andersson 2016).

3.1 Metod

För att få så omfattande svar som möjligt på studiens frågeställningar har jag valt att genomföra en kvalitativ intervjustudie som inkluderar både lärare och elever. Dalen (2015) framhåller att målet för en kvalitativ forskning är att bygga upp en djupare förståelse kring hur personer anpassar sig till sin nuvarande livssituation, samt att "nära insikt om fenomen som rör personer och situationer i dessa personers sociala verklighet" (Dalen 2015, s. 15). Målet med min forskning är att frambringa vidare kunskap om hur flerspråkiga elever får den bästa start i sin engelskundervisning för den livs- och skolsituation de har i Sverige. Detta görs genom att undersöka om en tidig engelskstart kan gynna eller missgynna flerspråkighetselever, samt ifall olika metoder och arbetssätt kan ligga till grund för påverkningen av elevernas resultat och uppfattningar kring ämnet.

Intervjun utformades till en delvis strukturerad intervju med färdigställda frågor som utformades i enighet med studiens frågeställningar. Frågorna var separata för lärare och elever för att lättare kunna inriktas beroende på informant. Respektive frågeformulär finns tillgängligt under bilaga ett och två. Precis som Alvehus (2013) framhåller handlade intervjuandet mycket om att ställa följdfrågor och försöka uppmuntra informanterna till att fortsätta prata och vidareutveckla sina svar. Författaren menar att intervjuer är effektiva och en användbar metod inom kvalitativa forskningar som på många sätt skapar möjligheter till att få tillgång till andra människors tankar och sätt att se på saker och ting. Dock menar han till försiktighet då han poängterar att det som sägs i intervjuer inte alltid ger uttryck för något som kommer till motsvarande uttryck i andra sammanhang, exempelvis i en lärandesituation. Alvehus (2013) framhåller samtidigt att kritiken även kan riktas till andra typer av studier så

som observationer och hävdar att alla metoder har sina styrkor och svagheter, vilket man som forskare måste vara vaksam och medveten om.

3.2 Etiska överväganden

För att frambringa legitimitet i min studie och följa de forskningsetiska principer som Dalen (2015) tar upp i samstämmighet med etikprövningslagen, Lag (2003:460), har jag valt att följa dessa principer. För det första har jag varit noga med att upplysa varje informant om vad det innebär att delta i studien och hur genomförandet skulle gå till, innan han eller hon valde att delta. Därefter fick informanten information om syftet med forskningen och vilka frågeställningar det var tänkt att besvara. Innan varje intervju fick informanterna även läsa igenom en presentation av arbetet i form av rubrik, syfte och frågeställningar (finns som bilaga tre). Detta för att allting skulle vara färskt i minnet under tiden då intervjun pågick. Information om sekretess och hemlighållande av intervjupersoner framhölls också inför varje intervju (finns textat i bilaga ett och två).

Eftersom intervjustudien även inkluderade elever skickade jag ut blanketter till alla tänkta vårdnadshavare för att få tillstånd att intervjua deras barn (se bilaga fyra). Som Ryen (2004) framhåller är det viktigt med vårdnadshavarens samtycke då man avser att genomföra intervjuer med barn. Detta eftersom barnen formellt sätt inte själva kan ta ansvar för huruvida de bör delta eller inte. Efter vårdnadshavarens samtycke frågades det även om barnets personliga intresse av att delta i undersökningen.

3.3 Urval

Mitt urval är baserat på lärare och elever som avses ge svar på mina frågeställningar. Därför valde jag att intervjua lärare som, på ett eller annat sätt, för tillfället är aktiva med att undervisa flerspråkiga elever i engelska. Allt som allt blev fyra lärare intervjuade, vilka kommer från olika arbetsplatser inom tre olika kommuner. Lärarinformant 1 (2016) är i grunden från USA, och har 20 års erfarenhet av att lära ut engelska till flerspråkiga personer i olika åldrar. Hon började med att undervisa på universitetsnivå i Kalifornien, USA, för att sedan, när hon flyttat till Sverige, gå ner i åldrarna och börja undervisa elever med engelska som modersmål. Lärarinformanten arbetar inte i klass, utan som modersmålslärare och studiehandledare med elever från 15 olika skolor, och har god erfarenhet av att undervisa elever med flera språk under uppbyggnad. För tillfället har hon en elev på åtta år som

utvecklar sex språk på samma gång. Där finns även många som har fem, och ännu fler som har tre eller fyra, uppger informanten (Lärrarinformant 1, 2016). Lärrarinformant 2 (2016) tog examen från grundläroutbildningen sommaren 2015, och har sedan dess arbetat i en årskurs ett som efter sommaren 2016 blivit en årskurs tvåa. Informanten har undervisat i engelska i både hennes mentorsgrupp och klassen under, vilka har en- respektive två elever med svenska som andraspråk. Lärrarinformant 3 (2016) har tre års erfarenhet av att undervisa svenska och engelska för nyanlända elever i förberedelseklass. Innan dess arbetade han som specialpedagog. Eleverna han undervisar är mellan sju till tolv år gamla, och har minst tre språk under uppbyggnad. Lärrarinformant 4 (2016) har arbetat som lärare i snart åtta år, och arbetade innan dess med elever på gymnasienivå. Informanten har endast ett års erfarenhet av att arbeta med flerspråkiga elever, eftersom hennes tidigare arbetsplats inte hade några elever med annat modersmål än svenska. Däremot i hennes nuvarande klass, som är en årskurs ett, finns det ett flertal elever med annat modersmål än svenska, samt att hon på fritiden har varit läxhjälp till flerspråkiga elever som hon känner privat, vilket hon gjort i cirka fyra års tid.

En av lärrarinformanterna blev jag rekommenderad att ta kontakt med via min handledare, medan jag fann en annan i en artikel från Aftonbladet som handlade om språkundervisning för nyanlända elever. De andra två lärrarinformanterna är jag bekant med sedan tidigare. Ryen (2004) uppger att det kan uppstå vissa utmaningar då man väljer att intervjua personer som man känner. Informanten kan i dessa fall känna sig en aning tvivelaktiga och välja att inte öppna upp sig lika mycket under samtalet. Intervjuaren kan också undvika att ställa uppföljande frågor eftersom han eller hon tror sig förstå det personen menar. Thomsson (2010) har likande tankar då hon framhåller att en bekant informant kan besvara intervjufrågorna på ett sätt som de tror intervjuaren vill ha dem på, och att svaren möjligen hade skiljt sig åt ifall informanten inte kände den som intervjuade honom eller henne. Detta är någonting jag naturligtvis behöver ta ställning till i min resultatredovisning. De bekanta personerna är en före detta handledare jag haft på en praktikplats under min gymnasietid, samt en person som jag känner genom mitt fritidsintresse. Ingen av personerna umgås jag med privat vilket gör det mer godtagbart att ha med dem i min studie. Hade det varit närmre bekanta personer till mig hade jag sannolikt försökt hitta andra informanter, eftersom det hade kunnat påverka min undersökning på ett mer svårhanterligt sätt.

Eleverna var svårast att få tag på vilket resulterade i att båda kom från samma skola och klass (årskurs ett). Det var till en början tre elevinformanter som var beräknade med vårdnadshavarnas godkännande, men eftersom en av dem var sjuk på genomförandedagen blev det endast två elever som intervjuades. En av eleverna, (Elevinformant A, 2016), har tre språk han håller på att utveckla samtidigt. Det är arabiska, engelska och svenska. Eleven uppger att han kan arabiska bäst, men tycker svenska är roligast att lära sig eftersom det finns många bokstäver i språket. Den andra eleven, (Elevinformant B, 2016), har för tillfället fem språk under uppbyggnad, vilka är assyriska, arabiska, engelska, svenska och turkiska. Hon framhåller att hon kan assyriska, svenska och turkiska bäst, där assyriska och turkiska är roligast att lära sig eftersom de språken är mycket lättare än vad de andra språken är. Hon meddelar även att hon brukar skoja med sin morfar som hittar på roliga saker med språken, vilket säkert är en utav anledningarna till varför hon tycker just de språken är roligast att lära sig.

Jag valde att inrikta mina intervjuer till de elever som går på lågstadiet för tillfället och håller på att utveckla minst tre språk samtidigt, där svenska och engelska inte är något utav modersmålen. Alternativt hade varit att intervju elever som går på mellanstadiet, vilka kan blicka tillbaka till när de gick på lågstadiet och minnas hur det var. Däremot antog jag att få innehållsmässigt och sanningsrikast svar från de elever som är i processen för tillfället, eftersom de lättare kan tala om hur det känns för stunden istället för att tänka tillbaka och kanske inte komma ihåg alla små detaljer (Andersson 2016).

3.4 Procedur

Det första som gjordes i studien var att hitta intervjupersoner som var intresserade av att delta i min undersökning. I slutändan blev det fyra lärare och två elever som intervjuades. Dalen (2015) framhåller att valet av informanter är en särskild viktig fråga inom kvalitativ intervjuforskning och att en utgångspunkt är att det inte bör vara för stort antal informanter. Detta eftersom både genomförandet och bearbetningen av materialet är en tidskrävande process. Det som däremot är viktigt att tänka på är att insamlingsmaterialet måste vara av en sådan kvalitet att det utgör tillräckligt med underlag för tolkning och analys. Liknande tankar har Ryen (2004) som framhåller att antalet intervjuer inte är det väsentliga, utan den information de lämnar med sig. Två av lärarinformanterna kom jag i kontakt med redan under förra terminen då jag genomförde min litteraturstudie. Dessa tog jag kontakt med via mejl,

vilket jag återupptog även denna termin då det var dags att genomföra intervjustudien. De andra två som är bekanta till mig sedan tidigare tog jag kontakt med via telefon. Eleverna fick jag kontakt med via en av lärarinformanterna, som var lärare i deras klass. Efter att alla intervjuer var genomförda och klara kändes det som att jag hade tillräckligt med information för att bearbeta materialet och komma fram till ett resultat.

Innan intervjuerna genomfördes fick varje informant ta del av studiens motiv, syfte och frågeställningar för att få information om arbetets innehåll och vad intervjufrågorna skulle grunda sig i. På intervjudagen presenterades arbetets rubrik, syfte och frågeställning ytterligare en gång för att klargöra allting för informanten. Deltagarna fick även information om att allting som sades i intervjuerna är under sekretess och kommer att raderas efter studiens avslut. Intervjuerna genomfördes muntligt och spelades in. Inspelningarna gjordes i syfte för att komma ifrån att anteckna under intervjuens gång och så att jag i efterhand kunde gå tillbaka och lyssna på det som blev sagt. Alvehus (2013) påpekar att det kan finnas både för- och nackdelar med att spela in en intervju. Inspelningen kan nämligen störa informanten och uppfattas som en begränsning för hur öppen personen bör vara. I dessa fall anser författaren att det kan vara angeläget att stänga av inspelningen och anteckna det som sägs i stället. Däremot finns då risken att det som sägs blir förändrat längs vägen då det som skrivs ner inte alltid stämmer helt överens med det informanten har sagt. Alla informanter gick med på att spela in samtalet och verkade inte speciellt besvärade över att mobiltelefonen låg bredvid på bordet med röstinspelning på.

En av lärarintervjuerna genomfördes på mejl eftersom personen som intervjuades bodde långt ifrån och vi fick aldrig chans att träffas eller boka in ett telefonmöte. Därför skickade jag frågorna på mejl och lärarinformanten svarade så utförligt som möjligt och skickade sedan tillbaka svaren. Frågorna som skickades var desamma som jag ställde under de muntliga intervjuerna. Sveningsson, Lövheim och Bergquist (2003) framhåller några fördelar respektive nackdelar med att genomföra intervjuer via internet och menar att mejlintervjuer inte ger samma utrymme till att ställa följdfrågor direkt till informanten. Däremot får personen som svarar på frågorna mer tid till att fundera över- och skriva ner sina åsikter och resonemang. En annan positiv sak med mejlintervjuer är att svarstexten från informanten är färdig att analyseras, utan att behöva göra någon transkription (a.a.).

Tiden per intervju skildes åt bland informanterna men i snitt tog samtalen med lärarna cirka 45 minuter medan elevintervjuerna tog cirka 20 minuter. Första lärarintervjun blev mer öppen, där informanten berättade fritt om sina livserfarenheter med koppling till mina frågeställningar medan de andra tämligen följde frågeformuläret. Båda sätten kändes som användbara metoder för att få ut innehållsrik information kring studiens frågeställningar. I slutet av varje intervju frågade jag informanterna ifall det var någonting de ville lägga till angående studiens syfte och frågeställningar eller någonting allmänt kring språkinlärning, vilket visade sig vara ett effektivt sätt att få ut mer information. Alla informanter öppnade sig och berättade någonting extra då. Det kunde vara saker som redan var sagda som de ville förtydliga, eller kom det upp nya saker som inte framkommit tidigare under intervjun. Efter det tackade jag för informantens medverkan och erbjöd lärarna att ta del av min studie när den är färdig och avslutad i januari 2017.

Efter varje intervju sammanställde jag resultatet och skrev ner allting som hade sagts i form av en transkribering på datorn. Denna skickade jag sedan till vardera informant som fick läsa igenom och säga ifrån om han eller hon ville lägga till eller ta bort någonting av det som blev sagt under intervjun. När samtliga intervjuer och transkriberingar var klara skrev jag ut texterna och läste noggrant igenom varje informants svar och markerade viktiga meningar. Sedan grupperade jag dem tillsammans med andra svar som var liknande. Därigenom fick jag utarbetat olika stycken som bildade rubriker i nedanstående resultatdel.

4. Resultat

Nedan kommer resultatet och svaren från genomförd intervjustudie med lärare och elever att presenteras. Sammanlagt är det resultat från sex olika intervjuer som kommer att belysas tillsammans utifrån olika frågefamiljer/rubriker. Lärarinformanterna namnges med en siffra mellan ett till fyra för att kunna skilja dem åt, medan elevinformanterna namnges med bokstäverna A respektive B.

4.1 Inläring av flera språk samtidigt

Lärarinformanterna som intervjuades känner elever på lågstadiet som har allt ifrån två- till sex språk de talar och försöker utveckla på samma gång. De två eleverna i årskurs ett som jag intervjuade har tre, respektive fem språk under uppbyggnad. Majoriteten av informanterna (både lärare och elever) anser att det inte är några större problem med inläringen av flera språk samtidigt, även om det kan finnas en del svårigheter och hinder längs vägen. Däremot har flertalet lärarinformer även upptäckt fördelar med att vara flerspråkig än enspråkig i inläringen av engelska på lågstadiet. Mer om detta berörs i kapitel 4.2.1.

4.1.1 Likheter mellan olika språk

Två av lärarinformanterna har märkt att flerspråkiga elever drar nytta av sina andra språk i inläringen av engelska i form av likheter mellan språk då det gäller ord och uttryck. Lärarinformant 3 (2016) framhåller att eleverna hittar likheter mellan engelska ord och svenska ord så som *cat* och *katt* samt *hat* och *hatt*, medan Lärarinformant 4 (2016) uppger att de hittar likheter mellan engelska språket och elevernas egna modersmål:

Vi hade när vi gick igenom färger. Då vaknade de verkligen och sa det att "det här stämmer ju med mitt modersmålspråk", och då var det flera stycken som ville ha med sig färgerna hem för att skriva på sitt eget modersmål och sedan redovisa det för de andra i klassen och berätta. Och då var där någon som inte kom på vad det hette, men eftersom flera har arabiska så hjälpte de varandra att komma på vad det hette, och då testade alla andra att säga det och kom på att orden var rätt lika. Så de delar med sig av hur mycket som helst (Lärarinformant 4, 2016).

Lärarinformant 2 (2016) som undervisar i årskurs två påpekar att hon inte märkt av att eleverna har någon nytta av sina andra språk för tillfället, men kan tänka sig att de kan ha det i högre årskurser. Hon uppger att de inte kommit så långt i undervisningen ännu och att allting

fortfarande är väldigt ytligt. Däremot framkom det under elevintervjuerna att elever själva kan märka att vissa språk liknar varandra, vilket kan vara till hjälp vid inläringen av andra språk. Eleveinformant A (2016) anger att han tänker på de andra språken vid inläringen av engelska:

Intervjuare: Kan de andra språken hjälpa dig när du lär dig engelska tror du?

Informant: Ja.

Intervjuare: Hur då?

Informant: På hjärnat.

Intervjuare: Att du tänker på de andra språken när du lär dig engelska?

Informant: Mm. (Eleveinformant A, 2016).

Med ovanstående informants uttalande kan man förutse att eleven har nytta av sina andra språk då personen lär sig engelska. Samma sak gäller Eleveinformant B (2016), som framhåller att några av språken hon kan liknar engelskan. Men de språk som liknar varandra mest är de språk som kommer från liknande delar av världen:

Intervjuare: När ni håller på att lära er engelska i skolan, känner du att de andra språken du lär dig är till hjälp?

Informant: Ja för vissa språk av dem liknar faktiskt engelska.

Intervjuare: Jaha, vilka är det som liknar?

Informant: Jag vet inte riktigt för jag kan inte så många ord.

[...]

Intervjuare: De språken du lär sig hemma, turkiska, assyriska och arabiska, är de lättare att lära sig samtidigt?

Informant: Ja.

Intervjuare: Liknar de varandra?

Informant: Ja, assyriska liknar faktiskt turkiska och arabiska.

Intervjuare: Jaha, så de liknar varandra de språken. Finns där vissa ord som är likadana?

Informant: Hm, nästan. Typ "kom" på assyriska, det är nästan samma som på arabiska.

Intervjuare: Jaha, hur säger man det då?

Informant: (Säger orden som liknar varandra väldigt mycket. Ytterst lite skillnad på betoning bara).

[...]

Intervjuare: Så turkiska, assyriska och arabiska är mer lika varandra än till skillnad från svenskan och engelskan?

Informant: Mm. (Elevinformant B, 2016).

4.1.2 Ett skriftspråk i taget

Läroinformant 1 (2016) framhåller att man med enkelhet kan lära sig flera språk samtidigt så länge man håller det på en muntlig nivå. När man sedan kommer fram i utvecklingen och ska lära sig skriftspråk, bör det enligt läroinformanten ske med ett språk i taget. Personen hänvisar till Cummins (u.å) modell och illustrerade den genom att skissa upp ett hus (se bilaga 5). I grunden står grammatiken med ord, lexikon och vokabulär i centrum. Därefter på våning ett finns de muntliga färdigheterna, som inkluderar talande och lyssnande. Denna del i språkarbetet kallas BICS, Basic Interpersonal Communication Skills, och utvecklas normalt sätt i förstaspråket mellan åldrarna 0-6 år. På andra våningen som namnges CALP, Cognitive Academic Language Proficiency, är det de textbaserade/skriftliga färdigheterna som behandlas i form av skrivning och läsning. Denna del utvecklas för det mesta i skolåldern (7-12 år) på förstaspråket (Läroinformant 1, 2016). När det gäller inläring av flera språk samtidigt anser läroinformanten att man bör hålla sig på våning ett med de muntliga färdigheterna, och endast koncentrera sig på ett språk i taget i den textbaserade delen, våning två:

För mig så tycker jag att om de har börjat begripa läs och skrivkoden på svenska, men det är inte på stadig grund, så ska man absolut inte ställa till det för dem och ta engelskan också. Det är hur vi undervisar i engelska. Vi undervisar i engelska som om det måste komma genom en bok. Det behöver inte göra det. Vi kan ju börja i engelska enbart med tal och med sånger. Det behöver inte introduceras genom en bok. Vi kan samtala, vi kan titta på bilder, vi kan titta på små korta filmer, vi kan börja konversera baserat på lek, rollspel, och vi behöver inte presentera en bok tills dem är här [visar CALP] i svenska (Läroinformant 1, 2016).

Det är alltså enligt lärarinformanten inga problem att introducera engelska i början av lågstadiet, så länge det hålls på en muntlig och lekfull nivå. Däremot har personen även bekantat sig med elever på lågstadienivå som har upp till sex språk under uppbyggnad på samma gång, och då kan situationen se annorlunda ut. Nedan följer en dialog mellan mig och Lärarinformant 1 (2016):

Intervjuare: Men något av de tidigare språken ska vara så pass stabila att de knäckt läs- och skrivkoden?

Informant: Ja det måste vara stabilt innan man introducerar något nytt. Men för ett sådant barn som jag nämnde först i början som har fem-sex språk som konkurrerar, då är det helt galet att sätta press på eleven att den måste.

Intervjuare: Så tycker du att eleven ska utveckla svenskan först innan personen egentligen borde gå till dig och ha modersmålsundervisning i engelska?

Informant: Absolut. För eleven har ju ingenting att stå på och att utveckla sina kunskaper på. För att eleven bor i Sverige nu och ska utveckla kunskaper på svenska. Barnet ska överleva i det svenska skolsystemet, då måste personens svenska vara stark. Annars klarar man inte av det, och det är hemskt för personen att inte ha en fungerande och utvecklad svenska.

Intervjuare: Ja, för då har barnet inget att koppla engelskan till?

Informant: Nej. Inget att koppla någonting till. Det ska vara svenskan. Och för de barn som har en väl fungerande svenska, som har börjat att läsa på svenska, som har *ett* modersmål och man vill introducera engelska när de är sju år så okej. Spela ett spel, se små filmer, gör rollspel. Börja leka men det behöver inte vara i textform. Och sen kan man börja med engelska i textform när man kommer upp i trean, det är det jag tycker (Informant 1, 2016).

Elever som redan har flertalet språk att handskas med och som fortfarande inte har svenska språket under kontroll borde, enligt lärarinformanten, få mer tillfälle till lärande och uppbyggnad av det svenska språket. För det är trots allt svenskan som vårt skolsystem är uppbyggt utifrån. Så för att klara av skolan här i Sverige behöver man ha en fungerande svenska. Eleven hon känner som har sex språk under uppbyggnad samtidigt har modersmålsundervisning i engelska med lärarinformanten. Men under samma tillfällen som engelskan lärs ut hade eleven kunnat gå på läxhjälp och få stöttning i att utveckla sin svenska

istället, vilket lärarinformanten anser vara bättre för eleven i slutändan (Lärarinformant 1, 2016).

4.2 Introduktion av engelska som skolämne

Alla lärare som intervjuades anser det vara bra att börja med engelska så tidigt som möjligt, samtidigt som lärarinformant 1 (2016) i ovanstående kapitel menar att det finns undantag för vissa elever som redan handskas med inläringen av flera språk. Hon framhåller i samband med detta att man lär känna sina elever och vet vad som är bäst för dem. I nedanstående dialog samtalar vi om eventuella hinder i introduktionen av engelska:

Informant: Jag tycker absolut att det inte ska vara ett hinder för barns talförmåga när de är små, om de har svenska som modersmål och nu ska lära sig engelska. Klockrent, superlätt. Säg det är en annan bild när man har ett barn med sex olika språk, och ska introducera ett till, va? Det är korkat.

Intervjuare: Ja, men om de har knäckt läs- och skrivkoden?

Informant: Ta bort de mångspråkiga barn som jag har och tänk en som har arabiska och svenska, och personen har gått på dagis sen den var i den åldern. Okej, då har svenskan blivit ett ganska stabilt språk och sen även arabiskan. Så då har de alltså två språk som står på väldigt stadiga ben. Men kör på engelska då i ettan. De vill! Du ska bara se när jag går i korridorerna: "är det du som kommer från California, säg något på engelska!", och de går i ettan. De vill tala engelska. Så det beror helt på (Lärarinformant 1, 2016).

Lärarinformanten framhåller alltså att det kan skilja sig från person till person ifall det är till fördel eller nackdel att introducera engelska i så pass tidig ålder som årskurs ett. Hon menar att man bör ha utvecklat minst ett av sina andra språk så pass väl att det ligger på stadig grund innan man börjar introducera något nytt. Samtidigt informerar hon att introduktionen av engelska inte behöver ske genom en bok och införande av skriftspråk, utan istället genom muntliga aktiviteter. Skriftspråket kan i rimlighet vänta med att introduceras till årskurs tre, då eleverna hunnit utveckla en textbaserad kunskap i ett annat språk först. Med det sagt avslutar lärarinformanten samtalsämnet med att uppge följande:

Om man ska introducera engelska i tidig ålder? Jag tycker att lärarna känner sina klassrum. De vet ju hur klassen är komponerad, de vet ju barnet som sitter framför dem och vad det är moget för. Då tycker jag att de inte ska vara blyga för att börja tala engelska i sina klasser (Lärrarinformant 1, 2016).

Lärrarinformant 2 (2016) förmedlar att hon tycker det är positivt att introducera engelska som ämne redan i årskurs ett och understryker att de flesta elever oftast går in med samma "nollkunskap". Hon menar att vissa säkert hört engelska på tv och i spel och så vidare, men ändå har de flesta samma grund att stå på till skillnad från svenskan, där svenska barn har pratat svenska hela livet i jämförelse med många flerspråkiga elever. När vi samtalar om introduktionen av engelska uppger lärrarinformanten följande:

Jag tror att det är betydligt bättre att gå in tidigare med språket och att inte behöva pressa in allt så mycket senare. Utan sprida ut allting lite mer, och att alla faktiskt får möjlighet att utvecklas samtidigt. Är det en eller två som ska uteslutas från engelskundervisningen för att istället gå och öva upp sin svenska, då ligger de ju efter med engelskan när de kommer till årskurs fyra. Att känna ett underläge kommer ju alltid att finnas där, men i engelskan kanske de går in med samma förutsättningar allihopa, och kan då utvecklas tillsammans och känna att de förstår och är på samma nivå som alla andra (Lärrarinformant 2, 2016).

Eleverna som intervjuades har olika uppfattningar kring engelska som ämne, även om båda tycker det är roligt att lära sig. Elevinformant A (2016) anser att det är enkelt att lära sig engelska och uppger att han har lätt för att både läsa och skriva på språket. Den andra eleven framhåller att hon tycker det är svårt att lära sig engelska eftersom hon inte förstår allting i nuläget. Samtidigt uppger hon att det är roligt att kunna alla språk samtidigt och känner aldrig att det är för många språk hon lär sig (Elevinformant B, 2016). Nedan visar en dialog mellan mig och den sistnämnda eleven:

Informant: Jo alltså, det är bra att jag kan lära mig alla språk på en gång. Så det inte behöver ta längre tid.

Intervjuare: Jaha, så du slipper vänta med att lära dig något av dem?

Informant: Mm..

Intervjuare: Så du tycker det är bättre att du får lära dig alla språken nu så att du slipper vänta med något och i stället lära dig ett i taget?

Informant: Ja. (Elevinformant B, 2016).

Liknande tankar som eleven ovan har Lärarinformant 4 (2016) som menar att man troligen inte kan introducera ett språk för tidigt:

Informant: Jag tror inte man kan introducera språk för tidigt. Jag kan ta en parallell som inte har med skolan att göra. Jag har en liten tjej som har en pappa som är engelsk och en mamma som är svensk [vänner till lärarinformanten], och då har givetvis mamma och pappa både svenska och engelska kompisar. Hon identifierade redan i treårsåldern vem som pratade engelska och vem som pratade svenska genom att gå och hämta rätt bok till den som kom och besökte, och då var hon bara tre år gammal. Så jag tror inte att det finns något för tidigt. Jag tror att man kan börja i princip hur tidigt som helst, det gäller bara att lägga det på den nivå som de förstår. Och så länge det är en lek och det är roligt så kan du lära dig vad du vill.

Intervjuare: Ja så man ska inte gå in för djupt?

Informant: Nej utan man ska göra det så det faller naturligt för det man håller på med. Så det ska vara deras vardag man pratar om. Jag tror vi hade kunnat lära dem latin också om vi hade velat, hur enkelt som helst. (Lärarinformant 4, 2016).

4.2.1 Fördelar respektive hinder i språkundervisningen

Huvudparten av lärarinformanterna anser att en tidig introduktion av engelska inte blir något direkt hinder för elever, varken för enspråkiga eller flerspråkiga, utan är överlag mer till fördel i språkinläringen. Eleverna kommer igång med språket på ett roligt och grundläggande vis vilket gör dem mer förberedda på språket i jämförelse med en introduktion i årskurs fyra. Däremot har skillnader i språkundervisningen mellan enspråkiga respektive flerspråkiga elever dykt upp under intervjuerna som både hinder och fördelar, med merparten av det sistnämnda. Som berörts tidigare anser Lärarinformant 2 (2016) att de flerspråkiga eleverna många gånger känner sig trygga i engelskundervisningen till skillnad från undervisning på svenska, eftersom de för en gång skull ligger på samma nivå som sina enspråkiga klasskamrater och kan känna att de går in med samma förutsättningar.

Lärrarinformanten menar därför att det många gånger är undervisningen i svenska som behöver anpassas för de flerspråkiga eleverna istället för engelskan. Engelskan blir således till fördel för de flerspråkiga eleverna i jämförelse med många andra ämnen i skolan som kan uppfattas svårare till följd av stora nivåskillnader i det svenska språket (Lärrarinformant 2, 2016).

Flertalet lärrarinformanter uppfattar det som att de flerspråkiga eleverna vågar ta för sig mer och uttrycka sig på ett helt annat sätt än deras enspråkiga klasskamrater. Lärrarinformant 4 (2016) menar att barn med flera språk är mer vakna och tar till sig språk lättare genom att vara mer språkmedvetna. När jag frågade om det finns några fördelar i inläringen av engelska genom att vara flerspråkig än enspråkig svarade lärrarinformanten följande:

Ja men det tror jag. Jag tror att man har en helt annan språkmedvetenhet om man kan flera språk. Man kan se likheter och man blir modigare. Man vågar använda språket och man vågar böja det. Alltså testa mer så som svenska elever inte gör (Lärrarinformant 4, 2016).

Lärrarinformanten uttrycker i samband med detta att de flerspråkiga eleverna *vågar uttrycka sig utan att vara rädda att säga fel*, vilket även Lärrarinformant 2 (2016) framhåller i sina tankar kring eventuella fördelar med att vara flerspråkig än enspråkig:

Intervjuare: Har du upplevt några eventuella fördelar av inläringen av engelska genom att vara flerspråkig i jämförelse med att vara enspråkig?

Informant: Inte mer än att man vågar säga fel. Det är lite så annars här att man inte vågar uttrycka sig för att man är rädd för att säga fel. Jag tror det är för att de med andraspråk måste säga fel på svenskan, och har lärt sig att det är okej. Det är ju liksom inte konstigt om man säger "en bord" för att vi förstår ändå, och säger du då fel på engelskan så är inte det så farligt. Men de svenska barnen som är vana vid att när jag säger någonting så förstår de vad jag säger, så tror jag att det är svårare för dem att acceptera att det de säger kanske blir fel. Men det är bara en teori, för det är lite det jag har upplevt och framförallt på de barn som har en prestation att de vill vara duktiga (Lärrarinformant 2, 2016).

En av de andra lärarinformanterna påpekar skillnader mellan olika skriftspråk och hur det kan påverka språkinläringen:

De barn som är vana vid "vårt" alfabet och att läsa från vänster till höger har en fördel gentemot till exempel arabisktalande elever. Elever med arabiska, dari, farsi, eller exempelvis tigrinja har inga fördelar av sitt språk gentemot inläring av engelska. Snarare är det så att mer skolvana elever har en fördel gentemot de elever som saknar skolvana från sitt hemland. [...] Hindret som jag ser det är att våra nyanlända elever ska lära sig två språk parallellt och att merparten saknar erfarenhet av vårt alfabet. Våra enspråkiga elever som har svenska som modersmål sedan de var små har lättare att ta sig an ett nytt språk parallellt då de i sämsta fall har baskunskaper i svenska men ändå har förståelse och erfarenhet gällande avkodning av bokstäver (Lärarinformant 3, 2016).

Lärarinformant 1 (2016) har likartade tankar som lärarinformant 3 (2016) och anser därför att skriftspråket ej bör introduceras förrän i årskurs tre, då eleverna utvecklat en mer stabil textbaserad kunskap i något annat språk, vilket i de flesta fall är svenskan. Muntliga förmågor däremot anser informanten inte vara något större hinder för någon elev. Håller man det bara på en muntlig nivå kan man lära sig och utveckla flera språk samtidigt. Det är när den textbaserade förmågan kommer in i bilden som det kan bli problem, enligt lärarinformanten. Nedan förevisar en dialog mellan mig och Lärarinformant 1 (2016), som i enighet med lärarinformant 2 och 4 (2016) påpekar att de flerspråkiga elever har verktyg som enspråkiga elever saknar:

Informant: Hinder, vi pratar muntliga förmågor. Det är inte hinder. De kan jättemycket. De har verktyg som enspråkiga barn inte har. Det kommer säkert för dem mycket lättare än för den som bara är enspråkig.

Intervjuare: I muntliga förmågor?

Informant: Ja.

Intervjuare: Det är till fördel alltså?

Informant: Ja, eller vad tycker du? Det kan vara så. Men sen kommer personligheten in. Är man blyg? Vill man inte tala? Då är det ett större hinder än något annat hinder. Om man är rädd för att göra bort sig så är det ett jättestort hinder. De här barnen har lärt sig hur man ska överleva, så om man inte kommunicerar så... [...] Här är ett hinder som de redan har hoppat

över. Men när det kommer till att man ska börja läsa, svara på frågor, utveckla kunskaper när man inte känner till termerna, inskaffa nya begrepp, det kan vara väldigt svårt. Muntligt språk innebär en utveckling av viss social förmåga också, och man kan ju låtsas genom en hel del om man är mer utåtriktad. Förstår man vad man läser? Det är en helt annan femma (Lärrarinformant 1, 2016).

4.3 Metoder och arbetsformer

I kapitel 4.1.2 kan man läsa att Lärrarinformant 1 (2016) anser att undervisningen i engelska bör fokusera på muntliga förmågor i stället för skriftliga. Många lärare väljer att lära ut ämnet genom en bok, vilket lärrarinformanten anser vara felaktigt:

Vill man introducera engelska när de är sju år så okej. Spela ett spel, se små filmer, gör ett rollspel. Börja leka men det behöver inte vara i textform. Sen kan man börja med engelska i textform när de kommer upp i trean. [...] Alla ska få träna det muntliga och påbörja engelskan så tidigt som möjligt genom att tala, leka, sjunga, se på film, rollspel, det finns jättemycket man kan göra som inte är textbaserat. Och sen i åk 3, gå vidare till nästa steg med engelska texter. [...] Då hinner man träna väldigt mycket innan man introducerar text på engelska. För egentligen är det en väldigt bra tid att börja introducera språk. Och sen i årskurs 3 kan man börja introducera text på engelska också, tycker jag (Lärrarinformant 1, 2016).

Lärrarinformanten anser att textbaserat arbete, så som läsning och skrivning, är bättre att utveckla ett språk i taget. Annars blir det lätt att man blandar ihop uttrycken då samma symbol inte alltid uttalas och betyder samma sak i de olika språken:

Ett åt gången när man kommer till det textbaserade. Men det betyder inte att man inte kan utveckla ett språk. Det betyder att man ska lära sig hur man läser för första gången med bara ett språk, tycker jag! Sen om det är svenska eller det är engelska spelar ingen roll, men att man ska läsa första språket för sig, sen när det är klart är det okej att börja med nästa. För att om jag säger... jag jobbar med barn nu som har läst i flera år, och sen utöver det så är de i Skåne. Så säger jag till dem [i:], så vill jag se det (visar Ee), men det kan komma ut så (Aa), det kan komma ut så (Ää) och det kan komma ut så (Ii). Det är ju jobbigt för dem och de säger: "vad menar du?", och jag säger: "Okay, that's right, let's write English [i:]", because Swedish [i:] is that (visar Ii). Och de är nior nu så de har läst länge, och detta är förvirrande. Så om de inte vet hur man läser och jag säger "den här symbolen som är ett litet e, ska man säga antingen ['e], eller [i:]". Då är det skitjobbigt att "nu har jag en annan lärare som vill att jag säger [e:] när jag ser den här bokstaven (Ee)

och veta att det kan vara elefant, eller något annat (exempelvis hette = [ε]). Så ett åt gången så att det blir klart, sen kan man sätta igång med nästa (Lärrarinformant 1, 2016).

Det vill säga, lärrarinformanten är väldigt tydlig med att skriftspråk och textbaserad förmåga bör utvecklas ett språk i taget medan man med fördel kan utveckla flera språk samtidigt när det kommer till muntliga förmågor. Hon förstärker sina åsikter genom att upplysa om att: "det är så man börjar som mamma, man överlämnar inte en bok till sin bebis" (Lärrarinformant 1, 2016). Att lära sig och utveckla ett nytt språk bör aldrig starta med textbaserat arbete, utan med muntliga konversationer, enligt lärrarinformanten. En av eleverna som intervjuades, Elevinformant B (2016), har erfarenhet av att symboler kan se annorlunda ut beroende på vilket språk det är. När vi talar om språk som liknar varandra kommer vi in i följande dialog:

Intervjuare: Hur är det när man skriver? Är det också ganska likt?

Informant: Nja, jag vet inte.

Intervjuare: Nä du har inte börjat skriva på språken än?

Informant: Nej. För på turkiska så är alfabetet helt blandade. Så det finns inte ens Ö (fnissar).

Intervjuare: Jaha, och sen skriver man bokstäverna lite annorlunda också än i svenskan väl?

Informant: Mm. (Elevinformant B, 2016).

En person som förstärker Lärrarinformant 1 (2016) ovanstående ord är Lärrarinformant 2 (2016) som även hon anser att det kan bli komplicerat att ta in läromedelsböcker i undervisningen på lågstadienivå. Personen ser till fördel att undervisningen istället baseras på muntligt agerande och framförallt sker på engelska. När vi samtalar om hinder för flerspråkiga elever kommer läromedel och undervisningens språk i centrum för dialogen:

Utgår läromedlet från svenskan, så sitter vi i samma problem igen. Jag tror andraspråkseleverna gynnas av att det blir mycket engelska. Alltså när det blir mycket agerande och så vidare. Vi har exempelvis en elev i ettan, nyanländ, som fortfarande inte har något skriftspråk. Och då blir det ett hinder för henne att ta in ett läromedel. Därför tror jag att mycket framförallt i början ska handla om det muntliga, att kunna känna att de kan vara med och att man kan agera och inte hindras av att man inte har svenskan. Alltså, ha lite det som utgångspunkt. Det hade jag i ettan att man inte ska hindras över att man inte har svenskan, utan engelskan får stå lite för sig själv. Svenskan ska inte behöva kopplas över på engelskan (Lärrarinformant 2, 2016).

Lärrarinformanten framhåller därefter att de i sin undervisning använde engelskan mer som ett kommunikationshjälpmedel där mycket talande och lyssnande stod i centrum. Skrivandet lämnades åt sidan för en stund medan prata, agera och leka engelska fick ta större plats i undervisningen (Lärrarinformant 2, 2016). Lärrarinformant 4 (2016) håller med ovanstående lärrarinformanter då hon anser det vara viktigt att introducera engelska på ett lekfullt sätt och göra saker där eleverna själva kan agera. Hon framhåller att hon inte introducerat skrivning ännu men att de tidvis arbetar i en bok för att lära sig läsa lite. Mest fokus läggs på att prata, sjunga och leka engelska. De tittar på filmer och leker en hel del som anknyter till det arbetsområde de arbetar med för tillfället. Lärrarinformanten påpekar även att de sjunger mycket, vilket hon anser vara viktigt för barnens språkutveckling (a.a.).

Lärrarinformant 3 (2016), som arbetar i en förberedelseklass med nyanlända elever, uppger att hans elever är nybörjare i det engelska språket och ligger på relativt samma låga nivå. Därmed arbetar han med baskunskaper från grunden med färger, nummer, ordförståelse och så vidare. Han framhåller att han inte har någon speciell arbetsbok till eleverna men att han skriver en del material själv till dem. Sånger och multimedia av olika slag används också i undervisningen. I frågan om elevernas motivation och uppfattningar kring engelskämnet beroende på metod eller arbetssätt svarar han följande:

Det jag har märkt är att det är lättare att motivera eleverna i förberedelseklassen när jag har uppgifter som är kopplat till multimedia samt när de får rita eller måla. Dock är jag osäker på om inläringen har ökat via detta eller om det mer handlar om glada barn. Troligtvis det senare (Lärrarinformant 3, 2016).

Eleverna som intervjuades tycker båda det är kul att lära sig engelska och delar med sig av vad de brukar göra på lektionerna. Elevinformant A (2016) framhåller att de brukar titta på film, sjunga och arbeta i engelskboken, och eftersom Elevinformant B (2016) är elevens klasskamrat får jag ungefär samma svar från henne:

Intervjuare: När ni har engelska, vad brukar ni göra då?

Informant: Vi brukar ha en engelsk bok. Så står det typ, macka på svenska och macka på engelska, så ska man försöka dra streck till rätt.

Intervjuare: Jaha, lite sådana övningar. Är det något ni ska skriva själv på engelska i boken?

Informant: Nej.

Intervjuare: Är det mer att dra streck och så?

Informant: Mm..

Intervjuare: Läser ni engelska ibland eller det är er lärare som gör det?

Informant: Det är läraren som gör det.

Intervjuare: Så ni har inga egna böcker på engelska?

Informant: Jo vi har egna, men vi kan inte läsa allting.

Intervjuare: Okej, gör ni något mer? Jag fick ju höra en sång när jag kom in i klassrummet, brukar ni sjunga den?

Informant: Ja, vi övade på den till FN dagen.

Intervjuare: Jaha... Bug och Flea, jag såg dem på skåpet?

Informant: Ja vi brukar bara titta på dem för att vi ska lära oss mer engelska.

Intervjuare: Jaha, titta lite på film?

Informant: Ja, och sen lär vi oss också lite musik som de sjunger där.

Intervjuare: Så ni sjunger lite, tittar på film, och sen har ni en bok som ni kan arbeta i med ord och så?

Informant: Mm. (Elevinformant B, 2016).

4.3.1 Talat språk i undervisningen

Alla fyra lärarinformanter är överens om att undervisningen bör ske på engelska, även om det i vissa fall inte är helt genomförbart. Lärarinformant 2 (2016) framhåller att hon pratar en blandning mellan svenska och engelska med eleverna. Detta på grund av att hon har elever i klassen med språkstörning, som redan har det svårt att förstå instruktioner på svenska. Därför tar hon instruktionerna på svenska medan genomförandet av aktiviteter och liknande sker på engelska. Däremot tror lärarinformanten att flerspråkiga elever gynnas av att det talas mycket engelska på lektionerna, och poängterar att engelskan egentligen inte behöver utgå från det svenska språket. Lärarinformant 3 (2016) berättar att han oftast pratar engelska med eleverna och försöker då få dem att göra desamma: "Det blir oftast att de får upprepa mina ord och fraser då de själva saknar ordförråd och ordförståelse" (Lärarinformant 3, 2016).

De två andra lärarinformanterna (Lärarinformant 1, 2016; Lärarinformant 4, 2016) uppger att de alltid pratar engelska med eleverna på lektionstid. När jag frågar en utav dem vilket språk undervisningen sker på svarar hon:

På engelska, helt och hållet. De översättningarna som görs, görs av eleverna och inte av mig. Så istället för att jag då berättar vad det betyder så frågar jag om där är någon i klassen som vet vad det betyder och där är alltid någon som kan det. Och vissa kan väldigt mycket, så jag pratar bara engelska (Lärarinformant 4, 2016).

Likande framhåller Lärarinformant 1 (2016) som uppger: "I have kids now that never heard me speak Swedish. But they can ask me in Swedish about instructions for example, and I answer them in English" (Lärarinformant 1, 2016). Hon påpekar sedan att det på ett vis är enklare för henne eftersom hon inte undervisar i något annat ämne än engelska och kommer från USA från början. Om en lärare är mentor i en klass eller har klassen i andra ämnen än engelska måste personen såklart prata svenska ibland, men engelsklektionerna bör undervisas på engelska enligt lärarinformanten:

Intervjuare: Tror du att all undervisning kan ske på engelska redan från början?

Informant: Ja, inga problem. Barnen är inte problemet, det är lärarna. [...] Så länge de börjar prata engelska och inte arbetar textbaserat så är det inga problem för ungarna. De hängde med ändå, fast att jag bara pratade engelska, bara tog instruktioner på engelska, och jag läste för dem på engelska ifrån väldigt bildrika böcker. Där fanns ibland ingen text där men jag läste för dem ändå (Lärarinformant 1, 2016).

4.3.2 Lärarnas hinder

Det är inte bara eleverna som kan träffa på en del hinder i undervisningen av engelska. Även lärarna står inför en uppgift som för många kan frambringa svårigheter. Lärarinformanten nedan menar att det inte är eleverna som utsätts för det största hindret, utan lärarna:

Problemet är inte barnen, utan lärarna. De litar inte på sin förmåga i engelska. Barnen kan väldigt ofta mycket mer än vad lärarna tror, det är det som är problemet. Där får du ett hinder hos lärarna som är ett problem. Det är därför det här blir svårt, lärarna litar inte på sina förmågor i muntlig engelska, det är det som är deras svaghet. Det är därför de vill

sätta igång med text, för det är mycket enklare. Då köper man bara en bok. Jättelätt, inga problem. Det är där vi får problemet men det är inte barnens problem (Lärarynformant 1, 2016).

Liknande meningar har Lärarynformant 2 (2016) som understryker att det som lärare är lätt att falla tillbaka till svenskan i engelskundervisningen och tror det kan bero på att vi inte använder det engelska språket så mycket i Sverige. Vi lyssnar mycket på engelska i form av tv-program, filmer, musik och liknande, men använder oss sällan av språket själva i muntlig form. Därför kan det bli ett hinder för lärarna när de plötsligt ska börja prata engelska på lektionerna med sina elever, eftersom det inte alltid är helt lätt att ställa om sig och börja prata ett språk som man inte är van vid att tala (a.a.).

5. Diskussion

Efter granskning av både skribenters, lärares och elevers syn på flerspråkighetsinläring kommer detta avsnitt handla om att sammanfatta helheten och komma fram till en slutsats. Resultatet från undersökningarna kommer diskuteras utifrån studiens syfte och frågeställningar, som finns tillgängliga i kapitel 1.1 samt 1.2. Avsnittet börjar med en metoddiskussion och avslutas med ett kapitel om slutsatser och vidare forskning inom ämnesområdet.

5.1 Metoddiskussion

Det första som gjordes i studien var att försöka hitta intervjupersoner som var intresserade av att delta i min undersökning, vilket visade sig vara studiens svåraste del. Utvecklingssamtal och höstlov påverkade antalet informanter då många lärare och elever redan hade fullt upp på sina scheman och var lediga under en veckas tid då studien var tänkt att genomföras. Jag valde att mejla 15 skolor i två olika kommuner i hopp om att få kontakt med några informanter, men fick inte svar från en enda. Ifall mejlet var felaktigt utformat eller om skolorna valde att se förbi brevet på grund av exempelvis tidsbrist vet jag inte. Däremot hade det med största sannolikhet varit bättre ifall jag valt att besöka skolorna och ta personlig kontakt, vilket inte gjordes på grund av egen tidsbrist.

Efter ett hårt men målmedvetet letande efter intervjupersoner visade det sig bli ett rimligt antal informanter i slutändan. Självfallet hade det varit intressant att intervjua ett större antal som kunde delat med sig av sina erfarenheter kring ämnet. Men precis som Dalen (2015) och Ryen (2004) framhåller hade fler informanter utökat tiden för genomförandet och bearbetningen av materialet, vilket ändock var ett långvarigt projekt. Som författarna uppger är det viktiga inte antalet informanter, utan den information de ger efter sig (Dalen 2015; Ryen 2004). Genomförandet av intervjuer var en bra metod för denna sortens studie. Vissa frågor visade sig vara mer angelägna än andra. Däremot kände jag för stunden då frågorna utarbetades att det var bättre att ha för många frågor än för få.

Elevinformanterna tog längre tid att finna än lärarinformanterna eftersom jag var tvungen att skicka ut blanketter till deras vårdnadshavare för ett godkännande av att delta i studien. Då det var flerspråkiga elever jag hade som avsikt att intervjua var deras vårdnadshavare inte alltid så

bra på svenska och hade svårt för att uppfatta vad studien syftade till att undersöka. Därför blev det i slutändan två elever från en av lärarinformatörernas klass, som kunde tala med vårdnadshavarna och berätta lite tydligare om vad studien handlade om.

Valet av att ha med elever i intervjustudien var på grund av att jag ville få fram deras syn på hur det är att utveckla flera språk samtidigt. Som Dalen (2015) framhåller handlar den kvalitativa undersökningen om att få en djupare förståelse för hur personer anpassar sig till sin nuvarande livssituation, och ett av studiens syfte var just att undersöka om flerspråkiga elever gynnas eller missgynnas av den tidiga starten i engelska, samtidigt som de har sina andra språk under uppbyggnad. Därför kändes elevernas tankar också viktiga att upplysa. Det är trots allt de som lever med språken och utvecklar dem samtidigt, inte lärarna. Intervjuerna med eleverna var väldigt intressanta även om de inte var lika långa och innehållsrika som lärarnas. De gav information från en annan synvinkel som i vissa fall kunde stärka lärarnas uppfattningar kring ämnesområdet, vilket bidrog till en mer sanningsenlig information.

5.2 Engelska på lågstadiet i ett flerspråkigt klassrum

Avsikten med genomförd litteratur- och forskningsstudie har varit att ta reda på ifall en tidigt engelskstart för flerspråkiga elever främjar deras lärande eller ger upphov till svårigheter inom språkinläringen, samt ifall skillnader i valet av olika metoder och arbetsformer kan påverka elevernas uppfattningar och resultat kring ämnet.

Det har visat sig att inläring av flera språk samtidigt kan vara till fördel så länge man håller det till muntliga förmågor och låter skriftspråket utvecklas med ett språk i taget. Lärarinformatör 1 (2016) som för tillfället arbetar med barn som utvecklar uppemot sex språk samtidigt menar emellertid att de elever som är i behov av att utveckla det svenska språket först, för att kunna överleva i svensk skola, bör få mer tid till lärande och uppbyggnad av det språket. Att introducera engelska för en elev som inte har något av dess flertalet språk på stadig grund ännu är enbart korkat. Lärarinformatören har tämligen liknande tankar som Axelsson (2004) som uppger att om en elev har ett förstaspråk som är mer utvecklat och starkare än majoritetsspråket, bör personen i fråga få möjlighet till fortsatt lärande och tänkande på det språket. Den stora skillnaden är dock att Axelsson (2004) anser att eleven ska få fortsatta tänka och lära på sitt modersmål, medan Lärarinformatör 1 (2016) anser att det är svenskan som bör fortsätta att utvecklas, eftersom det är det språket som behövs för att klara

av skolan här i Sverige. Lärarinformanten hävdar på samma gång att om en elev har sin svenska eller sitt modersmål på relativt stadig grund, är det inga problem att introducera engelska.

Myndigheten för skolutveckling (2004) framhåller att det bästa vore ifall alla barn främst fick utveckla ett språk innan de börjar lära sig ett nytt. Detta eftersom det blir lättare att lära sig ett nytt språk ifall man har någonting att relatera det till. Samma sak menar Lärarinformant 1 (2016) då det gäller skriftspråk och textbaserade förmågor. Muntliga förmågor däremot, anser lärarinformanten inte vara några större problem att lära sig på samma gång. Tanken bakom att vänta med skriftspråket i introduktionen av engelska är att det oftast blir kämpigt för eleverna att förstå att en symbol som ser ut på ett visst sätt uttalas och används på olika sätt i olika språk. Ännu värre blir det för elever som utvecklar språk där avkodningen sker från höger till vänster, och där symbolerna i språken är helt skilda (Elevinformant B, 2016; Lärarinformant 1, 2016; Lärarinformant 3, 2016).

Eventuella hinder för flerspråkiga elever ligger därmed mestadels i skriftspråket. Däremot om man håller sig till de muntliga förmågorna finns det vanligen fördelar för de flerspråkiga eleverna som många av deras enspråkiga klasskamrater inte utvecklat ännu. Lärarinformant 1, 2 och 4 (2016) framhåller att barn med flera språk har lättare att öppna sig och tala, utan att vara rädda för att säga fel. Enspråkiga barn är mer tillbakadragna och väljer att inte säga så mycket, eftersom de är rädda att uttrycka sig fel och inte bli förstådda. Lärarinformant 2 (2016) framhåller att det kan bero på att flerspråkiga elever har fått lära sig genom svenskan att man kan förstå vad någon menar även om det inte uttalas eller sägs helt korrekt.

Tidigare forskning hävdar att det kan bli problematiskt att lära sig flera språk samtidigt och rekommenderar därför att skjuta fram engelskundervisningen för flerspråkiga elever som redan har svenska som andraspråk och modersmålet under uppbyggnad (Lindblad & Lindblad 1981). Samtliga lärarinformanter som är verksamma i dagens skola anser däremot att det är till fördel att introducera engelska så tidigt som möjligt, så att undervisningen sprids ut på fler år istället för att introducera den i fjärde klass och få en mer intensiv kunskapsfördelning. Lärarinformant 2 (2016) menar att det i första hand bör vara ämnena som undervisas på svenska som anpassas för de flerspråkiga eleverna, eftersom det är de ämnena där nivåskillnaderna kommer till synes mest. Engelska är ett ämne där de flesta elever går in med

samma "nollkunskap" och ska börja lära sig språket helt ifrån grunden. Därför behöver ämnet inte anpassas lika mycket som till ämnen där svenskan ligger till grund, vilket eleverna har olika mycket erfarenhet utav.

Lärarinformanterna har närbesläktade tankar med Ladberg (2003) som anser att det kan vara fördelaktigt att lära sig flera språk samtidigt och att det inte är för många språk som är problemet, utan hur språken lärs ut och viljan bland eleverna att lära sig. En av elevinformanterna framhåller i likhet med lärarinformanterna att hon tycker det är bättre att få lära sig alla sina språk på en gång och slippa vänta med något utav dem (Elevinformant B, 2016). När det kommer till elevers uppfattningar och resultat ring engelskämnet tycker varje lärarinformant att undervisningen ska vara lekfull och innehålla delar som film, sång och lek. Lärarinformant 4 (2016) tycker att sång är viktigt för all språkutveckling samt att undervisa på ett sätt som gör eleverna aktiva i inläringen. Både hon och Lärarinformant 2 (2016) ger förslag på aktiviteter där eleverna aktivt deltar i inlärningsprocessen genom att leka och samtala på engelska. Ladberg (2003) uttrycker att det var vanligare förr med katederundervisning där läraren stod för undervisningen medan eleverna enbart lyssnade och försökte lära. Även om man i dagens skola gått ifrån denna undervisningsmetod mer och mer, anser författaren att det fortfarande sker för lite språklig aktivitet och kreativitet bland eleverna. Likaså framhåller Sjöqvist och Lindberg (1996) samt Bernes (1978) att språkinläring sker bäst i grupper där eleverna får utforska sitt tal genom att "tänka högt" och kommunicera med sina kamrater runt omkring sig. Baserat på resultatet från både lärarnas och elevernas intervjuer verkar undervisningen många gånger gå ut på att försöka få elever till att våga tala och vara aktiva i undervisningen, vilket Ladberg (2003) tycker det borde finnas mer av i skolorna.

Lärarinformant 3 (2016) har märkt att han har lättare att motivera sina elever med hjälp av uppgifter som är kopplade till multimedia samt ritning och målning. Han framhåller dock att han är osäker på om inläringen har ökat genom detta eller om det till större del handlar om glada barn. Troligtvis det senare, framhåller lärarinformanten. Själv tror jag att motivation hänger ihop med inläring av ett ämne och har stor betydelse för att öka inlärningsförmågan. Genom ökad motivation för ett arbete skapar man intresserade och engagerade elever som tycker det är roligt att lära. Båda eleverna som intervjuades uppger att de tycker engelskan är kul att lära sig och att de hittar på roliga saker så som att sjunga, leka och titta på film. De

meddelar även att de får träna på att läsa lite grann i engelskboken, vilket uppfattas som det svåraste momentet (Elevinformant A, 2016; Elevinformant B, 2016).

Även om det inte är helt genomförbart i alla lägen anser samtliga lärarinformeranter att engelskundervisningen bör ske på engelska, vilket med fördel kan påverka elevernas resultat. Eleverna får vara omringade av språket de håller på att lära sig genom att lyssna och agera utifrån det. En annan förmån med att genomföra undervisningen helt på engelska är att de flerspråkiga eleverna inte behöver vara bundna till svenskan för att kunna lära sig språket. Som Viberg (2000) uppger är det inte alla elever i dagens skola som relaterar målspråket till svenska, utan det finns även de elever som relaterar målspråket till deras egna modersmål. Sker undervisningen därför på engelska kan varje elev med fördel relatera engelskan till det språk som känns bäst för dem.

Lärarinformeranternas uppfattningar kring undervisningsspråk påminner om Ladbergs (2003) tankar kring att undervisa genom den så kallade naturmetoden, där all undervisning lärs ut på engelska. Detta anses positivt i den bemärkelsen att alla elever utgår från samma punkt, och där ingen behöver göra så kallade "dubbla översättningar" ifall de skulle relatera engelskan till sitt eget modersmål i stället. Det som dock framställs som svårigheter med denna metod är lärarnas hinder med att genomföra en lektion på enbart engelska. Lärarinformant 1 och 2 (2016) uppger att många lärare idag inte litar på sin förmåga i engelska och väljer därför att undervisa på svenska. I Sverige använder vi sällan det engelska språket i form av muntlig talan vilket kan försvåra momentet då lärarna ska börja tala engelska med sina elever på lektionerna.

5.3 Slutsats och vidare forskning inom ämnesområdet

Genom att genomföra denna studie har jag fått en vidare inblick i hur man som lärare på lågstadienivå kan introducera engelskämnet på ett gynnsamt sätt för alla elever. Att det framförallt är ämnena som undervisas på svenska som behöver anpassas för flerspråkiga elever är inget jag tänkt på innan, men som låter rätt logiskt nu i efterhand. Att engelskan kan bli ett ämne som alla elever startar från grunden med och går in med samma "nollkunskap" och förutsättningar, där flerspråkiga elever inte behöver känna av samma nivåskillnad som de gör i svenskämnen där kunskapen i det svenska språket är till stor vikt för att kunna förstå. Men för att uppnå detta behöver engelskämnet utgå från vissa principer, som exempelvis att

undervisas helt på engelska, så att alla elever kan översätta innehållet till det språk som känns bäst för dem. Detta kan medföra en del hinder för lärarna istället, i form av deras egen språkkapacitet i engelska. Detta är någonting jag själv märkt av då jag undervisar elever i ämnet. Det är inte alltid man litar på sin egen förmåga i engelska vilket gör att man lätt faller tillbaka till det språk man känner sig tryggast med.

Med genomförd studie förväntar jag mig att väcka ett forskningsintresse bland andra som kan bidra med fortsatt forskning inom ämnet flerspråkighet i grundskolans tidigare år. I dagens Sverige med många elever som kommer med flertalet språk att utveckla och hålla vid liv redan från förskolan, känns studiens frågeställningar synnerligen relevanta. Dock har det i nuläget forskats väldigt lite kring arbetsområdet och mycket flerspråkighetsforskning handlar istället om flerspråkiga elever som ska lära sig två språk parallellt, det vill säga sitt modersmål gentemot andraspråket. Språkforskning med tre eller flera språk grundar sig i sin tur oftast i hur elever på högstadiet drar nytta av sina tidigare inlärd språk vid införandet av så kallade moderna språk. Dessvärre är det inte så många som tänker på att flerspråkiga elever många gånger tillägnar sig åtminstone sitt tredjespråk redan i lågstadiet och då i form av engelska som skolämne (Andersson 2016).

Referenser

Alvehus, Johan (2013), *Skriva uppsats med kvalitativ metod: En handbok*. Första upplagan. Stockholm: Liber.

Andersson, Ida (2016), *Engelska på lågstadiet i ett flerspråkigt klassrum: utveckling av flera språk samtidigt*. Självständigt arbete, 15 hp. Högskolan Kristianstad: Sektionen för lärande och miljö.

Axelsson, Monica (2004), Skolframgång och tvåspråkig utbildning. I: Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.), *Svenska som andraspråk - i forskning, undervisning och samhälle*. Upplaga 1:7. s. 503-537. Lund: Studentlitteratur.

Barnes, Douglas (1978), *Kommunikation och inläring*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.

Council of Europe (1997), *Foreign Language Learning in primary schools*. Strasbourg: Council of Europe publishing.

Cummins, Jim (u.å), *Modell uppritad av Lärarinformant 1 (2016), se bilaga 5*.

Dalen, Monica (2015), *Intervju som metod*. Andra upplagan. Malmö: Gleerups utbildning.

de Bot, Kees & Jaensch, Carol (2015), What is special about L3 processing? I: *Bilingualism: Language and Cognition*. Volume 18, s. 130-144. doi:10.1017/S1366728913000448

Elevinformant A (2016), *Intervju med elev i årskurs 1, genomförd 20161115*.

Elevinformant B (2016), *Intervju med elev i årskurs 1, genomförd 20161115*.

Lärarinformant 1 (2016), *Intervju med lärare, genomförd 20161101*.

Lärarinformant 2 (2016), *Intervju med lärare, genomförd 20161108*.

Lärarinformant 3 (2016), *Intervju på mejl med lärare, genomförd 20161028-20161115*.

Lärarinformant 4 (2016), *Intervju med lärare, genomförd 20161115*.

Ladberg, Gunilla (2003), *Barn med flera språk, tvåspråkighet och flerspråkighet i familj, skola och samhälle*. Tredje upplagan. Stockholm: Liber.

Lindblad, Torsten & Lindblad, Anita (1981), *Tredjespråksproblemet. Engelska som skolspråk för två- och flerspråkiga elever i grundskolan. En enkätredovisning*. Göteborgs universitet: institutionen för praktisk pedagogik.

Long, Michael H. & Porter, Patricia A. (1985), Group work, interlanguage talk and second language acquisition. I: *TESOL Quarterly*. Volym 19, Nr. 2, s. 207-228. doi:

Lundberg, Gun (2011), *De första årens engelska*. Upplaga 1:2. Lund: Studentlitteratur.

Myndigheten för skolutveckling (2004), *Två språk eller flera? Råd till flerspråkiga familjer*. Stockholm: Liber Distribution. Tillgänglig på internet: <http://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer>

Myndigheten för skolutveckling (2006), *Moving between languages. Language and knowledge development for multilingual children and young people*. Stockholm: Liber. Distribution. Tillgänglig på internet: <http://parents.ecml.at/>

Ryen, Anne (2004), *Kvalitativ intervju - från vetenskapsteori till fältstudier*. Upplaga 1:1. Stockholm: Liber.

Schepens, Job J., van der Slik, Frans & van Hout, Roeland (2016), L1 and L2 Distance Effects in Learning L3 Dutch. I: *Language Learning*. Vol. 66, s. 224-256. doi: 10.1111/lang.12150

Sjöqvist & Lindberg (1996), Svenska som andraspråk - varför det? Om behovet av en kvalificerad andraspråksundervisning i en mångkulturell skola. I: Hultinger, Eva-Stina & Wallentin, Christer (red.), *Den mångkulturella skolan*. s. 78-105. Lund: Studentlitteratur.

Skolverket (2011), *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, reviderad 2016*. Stockholm: Wolters Kluwer. Tillgänglig på internet: <http://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer>

Sveningsson, Malin, Lövheim, Mia & Bergquist, Magnus (2003), *Att fånga nätet: kvalitativa metoder för Internetforskning*. Lund: Studentlitteratur.

Thomsson, Heléne (2010), *Reflexiva intervjuer*. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur.

Tingbjörn, Gunnar (2000), Svenskans struktur i tvärspråklig belysning. I: Skolverket, *Att undervisa elever med Svenska som andraspråk - ett referensmaterial*. s. 12-20. Stockholm: Liber.

Viberg, Åke (1996), Svenska som andraspråk i skolan. I: Hyltenstam, Kenneth (red.) *Tvåspråkighet med förhinder? Invandrar- och minoritetsundervisning i Sverige*. s. 110-147. Lund: Studentlitteratur.

Viberg, Åke (2000), Tvåspråkighet och inläring av språk i och utanför skolan. I: Skolverket, *Språk. Kursplaner, betygskriterier och kommentarer*. s. 27-41. Upplaga 1. Stockholm: Fritzes.

Wedin, Åsa (2011), *Språkande i förskolan och grundskolans tidigare år*. Upplaga 1:1. Lund: Studentlitteratur.

Bilagor

Bilaga 1, intervjufrågor till lärarna

Inför intervjun:

- Fråga om det är okej att spela in samtalet. Görs för att kunna gå tillbaka och lyssna på vad som sades och för att slippa anteckna så mycket under intervjuens gång.
- Meddela att allting som sägs är inom sekretess och kommer raderas efter sammanställningen av intervjun och examensarbetet. De skolor klasser och lärare och elever som kommer att delta i undersökningen kommer inte att nämnas vid namn eller på något sätt vara möjliga att urskilja i arbetet. Deltagandet är helt frivilligt och kan avbrytas fram till den dag arbetet publiceras.

Intervjufrågor till lärarna:

1. Hur lång erfarenhet har du av att lära ut engelska för andraspråkselever? Erfarenhet av att göra det i lågstadiet eller i högre klasser?
2. Hur många elever finns det i din nuvarande klass? Hur stort antal har svenska som andraspråk?
3. På vilket språk lärs engelskan ut? (instruktioner, genomgångar osv.) Är det någon skillnad för andraspråkseleverna? (svenska, engelska eller modersmål) (Varför?).
4. Berätta om hur engelskan lärs ut i din klass? (ex. metoder, arbetsformer, läromedel).
5. Anpassas engelskundervisningen på något sätt för andraspråkseleverna i jämförelse med de enspråkiga eleverna? I så fall hur? (Om nej, hade den behövt anpassas?)
6. Har du överlag märkt någon skillnad på elevernas resultat eller uppfattningar om ämnet beroende på vilken arbetsform man väljer att använda vid din undervisning? (Har du provat/sett olika arbetsformer?)
7. Finns det något samarbete inom språkundervisningen mellan modersmållärarna och övriga språklärare (ex. dig som engelsklärare)? Om ja, på vilket sätt?, har du märkt att detta gynnar eleverna på något sätt?

8. Har du upplevt några eventuella fördelar i inläringen av engelska genom att vara flerspråkig än enspråkig? I så fall, vilka? (Om nej, kan du tänka dig att det finns några?)
9. Har du märkt om andraspråkseleverna drar nytta av något av sina andra språk (svenska eller modersmål) i inläringen av engelska och i så fall på vilket sätt?
10. Har du upplevt några eventuella hinder inom engelskinläringen för flerspråkiga elever i jämförelse med de enspråkiga eleverna? I så fall, vilka? (Om nej, kan du tänka dig att det finns några?)
11. Vilken årskurs anser du vara lämplig att introducera engelska i, och finns det någon skillnad i frågan mellan en klass med mestadels enspråkiga elever respektive en klass med många andraspråkselever?

Tack för din medverkan!

Efter intervjun:

- Skickar en sammanställning på intervjun som informanten gärna får godkänna så jag uppfattat svaren korrekt.
- Fråga ifall det är okej att höra av sig ifall jag behöver fråga någonting angående intervjun.
- Fråga om personen vill ta del av min studie när den är sammanställd och klar (i januari).

Bilaga 2, intervjufrågor till eleverna

Inför intervjun:

- Fråga om det är okej att spela in samtalet. Görs för att kunna gå tillbaka och lyssna på vad som sades och för att slippa anteckna så mycket under samtalets gång.
- Meddela att allting som sägs är inom sekretess och kommer raderas efter sammanställningen av intervjun och examensarbetet. De skolor klasser och lärare och elever som kommer att delta i undersökningen kommer inte att nämnas vid namn eller på något sätt vara möjliga att urskilja i arbetet. Deltagandet är helt frivilligt och kan avbrytas fram till den dag arbetet publiceras.

Intervjufrågor till eleverna:

1. Hur många språk kan- eller håller du på att lära dig? Vilka är de?
2. Vilket/vilka språk talar du hemma? Kan dina föräldrar prata engelska?
3. Har du modersmålsundervisning? Läser du svenska som andraspråk?
4. Vad brukar ni göra på engelsklektionerna?
5. Tycker du det är lätt eller svårt att lära sig engelska? (vad är lätt och vad är svårt?).
6. Får du hjälp hemifrån med engelskan? Om ja, hur då?
7. Hjälper de andra språken dig något när du lär dig engelska? (Om ja, på vilket sätt?)
8. Tycker du det är lätt eller svårt att lära sig alla språken samtidigt? Varför? Går det att skilja dem åt?
9. Vilket språk tycker du är roligast att lära dig? (svenska, engelska eller modersmål).
Varför?

Tack för din medverkan!

Efter intervjun:

- Fråga ifall det är okej att höra av sig ifall jag behöver fråga någonting ang. intervjun.

Bilaga 3, syfte och frågeställning

**Examensarbete 15 hp, grundlärautbildning med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1-3.
HT 2016**

Engelska på lågstadiet i ett flerspråkigt klassrum

Utveckling av flera språk samtidigt

Ida Andersson

Syfte

Syftet med forskningsstudien är att besvara ifall en tidig engelskstart kan främja flerspråkiga elevers lärande eller om det snarare kan framkalla svårigheter inom språkinläringen. Studien kommer även syfta till att undersöka om olika metoder och arbetssätt kan ligga till grund för påverkningen av elevers resultat och uppfattningar kring engelskämnet.

Frågeställning

Frågeställningarna för forskningsstudien är följande:

1. Upplever erfarna lärare och elever på lågstadiet att det kan vara till fördel eller nackdel att lära sig flera språk samtidigt i denna ålder?
2. Anser lärare med erfarenhet inom ämnet att man borde introducera engelska i lågstadiets tidigare år då man har en klass med många flerspråkiga elever, eller är det bättre att vänta till deras svenska och modersmål är mer utvecklat? Vilka eventuella hinder/fördelar kan det finnas med att introducera engelskämnet för flerspråkiga elever?
3. Kan elevers resultat och uppfattningar kring engelskämnet påverkas beroende på vilken arbetsform man väljer att använda i undervisningen? I så fall, hur presenteras undervisningen på bästa sätt för att främja elevernas inläring?

Bilaga 4, blankett till vårdnadshavare

Anhållan om tillstånd för att genomföra en undersökning på ert barn inom ramen för ett examensarbete vid lärarutbildningen på Högskolan Kristianstad

Hej!

Jag är en student på Högskolan Kristianstad som håller på att utbilda mig till lärare. Under höstterminen 2016 ska jag genomföra mitt examensarbete i ämnet engelska, för att till sommaren 2017 vara färdigutbildad som lärare. Examensarbetets syfte är att besvara ifall en tidig engelskstart kan främja andraspråkselevs lärande eller om det snarare kan framkalla svårigheter inom språkinläringen. Undersökningen kommer även beröra ifall olika arbetsätt kan ligga till grund för påverkningen av elevens resultat och uppfattningar kring engelskämnet.

De viktigaste frågorna jag behöver få svar på är om lärare och elever på lågstadiet anser att det kan vara till fördel eller nackdel att lära sig flera språk samtidigt, samt om elevernas resultat i engelska kan påverkas av vilken arbetsform läraren väljer att använda i undervisningen.

För att kunna besvara ovanstående frågor behöver jag samla in material genom intervjuer av både lärare och elever, och vill därför med detta brev be er vårdnadshavare om tillåtelse att ert barn deltar i den intervjustudie som ingår för att jag ska kunna genomföra mitt examensarbete. Alla elever kommer garanteras anonymitet. De skolor, klasser, lärare och elever som kommer att delta i undersökningen kommer inte att nämnas vid namn eller på något sätt vara möjliga att utskilja i arbetet. Deltagandet i undersökningen är helt frivilligt och ert barn har rättighet att intill den dagen arbetet publiceras, när som helst avbryta deltagandet. Det insamlade materialet kommer heller inte att finnas tillgängligt för annan forskning eller bearbetning.

Vad jag behöver från er är att ni som elevens vårdnadshavare skriver under detta brev och snarast möjligt skickar tillbaka det till skolan så att ansvarig lärare kan samla in svaren. Sätt därför ett kryss i den ruta som gäller för er del:

- Som vårdnadshavare **ger jag tillstånd** att mitt barn deltar i undersökningen.
- Som vårdnadshavare **ger jag inte tillstånd** att mitt barn deltar i undersökningen.

Datum:

.....
vårdnadshavares underskrift / elevens namn

Har ni vidare frågor kring undersökningen får ni gärna kontakta mig på nedanstående adress:

Med vänliga hälsningar,

Ida Andersson

ida.andersson0019@stud.hkr.se

Bilaga 5, Jim Cummins modell

Modellen nedan är uppritad och tolkad utifrån en ritning som Lärarinformant 1 (2016) tecknade i ett block under intervjun:

